

**Programma ISAAC-NF Congres Co-creatie:
samen communicatie mogelijk maken.**
*Maandag 20 november, landgoed Zonheuvel in
Doorn.*

9:30 Opening door dagvoorzitter Yvonne van Zaaen.

Yvonne van Zaaen is in 1966 geboren in Haarlem. In 2009 promoveerde zij als eerste Logopediewetenschapper in Nederland. Sinds 1 december 2021 werkt zij als lector Relationele Zorg aan de Haagse Hogeschool en daarnaast als strategisch adviseur onderzoek bij Fontys Paramedische Hogeschool. Vanuit haar jarenlange ervaring met en expertise op het gebied van Interprofessioneel samenwerken & communiceren doet zij onderzoek naar de interprofessionele samenwerking binnen de gezondheidszorg in Nederland.

9:30-10:00 Bestuur ISAAC-NF aan het woord

10:00-10:20 speeddate (interactieve vorm)

We staan dagelijks voor uitdagingen op het gebied van OC, maar weet dat je niet alleen bent! We doen dit SAMEN. Door een speeddate leer je elkaar kennen en breid je je netwerk uit. Leer elkaars expertise en ervaringen kennen en wie weet vul jij je adressenboekje aan met mensen die je verder kunnen helpen!

10:20-11:05 Olifantenpaadjes

Hans van Balkom & Matthijs Vervloed

"Olifantenpaadjes wijzen de weg naar ondersteund communiceren. Het benutten van natuurlijke compensatie in brein en gedrag".

11:15-11:45 Pauze & Hulpmiddelenmarkt

11:45 Ronde 1: Workshops

Tijdens alle workshoprondes - Knutselen maar, OC-middelen vervaardigen met strijkijzer en schaar!

Kom in ons atelier en maak met ons communicatie ondersteunende hulpmiddelen. Leer hoe je een communicatiekaart maakt, brainstorm over een communicatiepaspoort of leer hoe je eenvoudig een script knipt en/of plakt. Breng je ideeën in of deel een casus waar je voor aan de slag kan. Ontdek welke tools je kan gebruiken om thuis of morgen aan de slag te kunnen. Ondertussen strijk je pictogrammen op een mooie tas, kussensloop of schort!

Belevingswereld communicatief beschikbaar maken

Kwecoo

Stichting Kwecoo werkt vanuit het zogeheten 'ankermodel'. Hierbinnen staat de bewoner en zijn beleving centraal. Het ankermodel visualiseert de complexiteit van de gebieden die rondom de bewoner dynamisch met elkaar verbonden zijn, zoals: reis vanuit eigen regie, levensbehoeften, kerndomein, omgeving, begeleider, interactie, beleving, communicatie, verrijking en ontwikkeling. Het een kan niet los gezien worden van het ander. Binnen een anker beleeft de bewoner zichzelf en zien wij de bewoner met behoud van z'n waardigheid. 'Zien' betekent dat we de bewoner ervaren en zien in zijn totale 'zijn'. Dat biedt zicht op gelegenheden en kansen om te kunnen groeien in zijn tempo vanuit zijn mogelijkheden. De

voordracht laat zien hoe deze werkwijze vanuit OC binnen Kwecoo als een co-creatief proces dagelijks vorm en inhoud krijgt.

Onze weg, modelleren thuis en in de klas

Joke van de Pol

Als je start met modelleren komen er vragen als “Hoe begin ik hieraan?”. “Hoe neem ik dit er nog bij?”. “Kan ik iets verkeerd doen?” Toch zijn er kleine aanpassingen om het gemakkelijker te maken. In deze workshop worden heel wat voorbeelden getoond en ideeën gegeven om laagdrempelig aan de slag te gaan met modelleren in elke situatie. Verteld uit het oogpunt van een ouder die zelf 3 jaar geleden voor dezelfde uitdaging stond, maar hier een weg in heeft gevonden. Zeker niet perfect, maar op een manier dat het voor iedereen haalbaar is. Want elk woord telt!

Mijn stem en mijn spraakcomputer

Ömer Güney & Youssef Sayf

De opkomst van AI en andere technologische ontwikkelingen maakt het mogelijk om betere synthetische stemmen te ontwikkelen. Het is belangrijk om te horen welke aspecten van synthetische stemmen de OC-gebruikers zelf verbeterd willen zien. Tijdens deze presentatie zal Youssef Sayf, een OC-gebruiker sinds zijn 12e, zijn verhaal vertellen en bespreken wat hij belangrijk vindt. Daarna zal Ömer Güney de resultaten presenteren van zijn kleinschalige bevraging over dit onderwerp.

Geletterdheid en OC

Marcin Zielonka

Het doel van deze presentatie is om onze bevindingen te delen over de implementatie van “Geletterdheid voor iedereen” programma van Karen Erickson & David Koppenhaver. Dit programma is erop gericht om kinderen met een meervoudige beperking te leren lezen en schrijven. Wij hebben in het programma zowel indirect als direct getraind. Bij de indirecte training hebben we de ouders, leerkrachten en andere professionals ondersteund in het invoeren van deze methode. Bij de directe training hebben we de kinderen zelf met deze methode lesgegeven. In deze workshop delen we onze ervaringen met deze methode en de hobbels en oplossingen die we tegenkwamen in het invoeren hiervan. We geloven dat deze methode het onderwijs aan kinderen met een meervoudige beperking kan verbeteren.

SAMEN creëren met ondersteunend tekenen (bij TOS)

Pien van der Most

Maak kennis met de tool ‘ondersteunend tekenen (bij TOS)’ tosinc. Onderdeel van Totale Communicatie. Eentje waar je niet goed voor hoeft te kunnen tekenen. Een vaardigheid die bijdraagt aan een meer inclusievere wereld. Het wordt een praktische krachtige korte kennismaking, die je direct de volgende dag geïnspireerd kunt inzetten. Bij taal, emoties en in communicatie.

Communicatieve participatie met leeftijdsgenoten, ontwikkeling van een interventie

Sandra Koster

Veel jongvolwassenen tussen 18-30 jaar oud met een communicatief meervoudige beperking (CMB) komen ondanks hun hightech spraak hulpmiddel moeilijk via communicatie in contact met leeftijdsgenoten. In deze presentatie wordt een overzicht gegeven van een zorg-verbetertraject wat het afgelopen jaar heeft plaatsgevonden en bestond uit een probleemanalyse van oorzaken van deze verminderde communicatieve participatie, de

ontwikkeling van een interventie en het opstellen van een implementatieplan en businesscase. De in dit traject ontwikkelde multi-component interventie Conn@ct richt zich op het stimuleren van sociale interactie door begeleiders van dagbesteding/woonvorm, het versterken van het sociale netwerk van de jongvolwassene en de inzet van nieuwe techniek zoals social media en foto of film naast of via het bestaande spraakhulpmiddel. Na een weergave van het zorg-verbetertraject gaan we gezamenlijk aan de slag om een sociaal script te ontwerpen dat kan worden ingezet in het contact met leeftijdsgenoten.

Toolbox co-creatie tactiele communicatie

Petra Hagen – Geerts

In de workshop 'Toolbox co-creatie tactiele communicatie' word je ondergedompeld in de wereld van ondersteunde communicatie voor kinderen en volwassenen met een auditieve en visuele beperking.

Naast de principes van Vierhandengebaren leer je hoe je met behulp van tactiele aanwijzingen op het lichaam communicatie aan kunt vullen met belangrijke situationele informatie die vaak niet wordt uitgesproken, zoals het laten zien van gevoelens.

Daarnaast doen we een multi-partner ervaringsoefening waarbij je ervaart hoe je tactiele communicatie in kunt zetten in een gesprek met meerdere personen.

LUNCH 12:30-13:30

Andrei Fokkink heeft geen controle over zijn bewegingen. Hij is voor communicatie aangewezen op zijn oogbestuurde computer: de MyTobii.

Andrei is geboren in Bacău, Roemenië, maar woont nu in Enschede. Hier heeft hij de beschikking over veel goede hulpmiddelen. Naast communiceren, vooral met email en uitspreken van zelf getypte tekst, muziek draaien en de agenda bijhouden, gebruikt Andrei deze computer ook om te tekenen. Hij tekent samen met de Enschedese kunstenaars Gerdie Schiphorst en Quinta Bies, maar ook als niemand meekijkt. Andrei wil de wereld een stukje mooier maken en hoe kan dat beter door lekker te tekenen voor goede doelen. Kijk op [Andrei tekent – Ik teken voor het goede doel](#) voor meer informatie.

13:30 Ronde 2: Maak kennis met alle vocabulaires

Onze members presenteren u verschillende vocabulaires. Ga met hen mee in de ontwikkelingen en duik in de verschillende opties. Maak zinnen en woorden, leer over de visie achter het ontwerp, personaliseer samen een pagina. Onze members nemen u mee: rdgKompagne met ALOHA, AssistiveWare met Proloquo2Go, Tobii Dynavox met TD Snap, Jabbla met Score en KMD met Supercore 50,

De bedoeling van deze presentaties is dat jullie worden meegenomen in de keuzes binnen een vocabulaire, de pluspunten benadrukken maar ook de onderlinge verschillen van de diverse vocabulaires. Jullie zullen dan samen ervaringen delen door op post it's je mening te delen en na de presentaties te plakken op de daarvoor beschikbare muur!

14:30 Ronde 3: Posterpresentaties

Verschiedende posters zijn te zien in de deze ronde waarbij men het gesprek kan aan gaan en ideeën kan uitwisselen.

Beginnende geletterdheid ontwikkeling en onderwijs van kinderen met een communicatief meervoudige beperking

Er is veel bekend over de voorbereiding van kinderen op het leren lezen, maar hoe gaat dat bij kinderen die gebruik maken van ondersteunde communicatie? Met ons project gaan wij in vier studies onderzoeken wat de voorspellers zijn voor het leren lezen bij kinderen met een communicatief meervoudige beperking en hoe deze voorspellers gebruikt kunnen worden in het onderwijs. In deze posterpresentatie geven we een overzicht van de vier studies en een eerste inkijk in wat wij tot nu toe gevonden hebben in de literatuur.

Nieuws uit Cancun

Deze poster biedt een kleine blik in de geleerde lessen op het ISAAC Congres in Cancun. Met diverse onderwerpen als Brain-Computer-Interfaces, OC & ziekenhuis en het gebruik van OC tijdens therapie. We vertellen je graag meer over deze en andere onderwerpen. Heb je zelf een vraag of een idee voor een onderzoek, laat het ons ook weten!

AVAZ AAC-software op iOS, Android en Windows, het nieuwe alternatief in AAC

Taal speelt een belangrijke rol bij het overbrengen van bedoelingen en het communiceren van ideeën. Daarom ondersteunt Avaz een robuuste woordenschat die met het kind mee kan groeien. QuoVadis laat u kennis maken met de app die nu in het Nederlands, beschikbaar gaat worden. Een Europese introductie!

Hoe begeleid je communicatie partners bij het implementeren van Ondersteunde Communicatie (OC) en het volgen van best practices?

In deze poster presentatie richten we ons op de communicatieve omgeving. We maken hierbij gebruik van een motivatie model. Dit model is gericht op het begrijpen van communicatiepartners en hun behoeften. Dit inzicht geeft handvatten voor het begeleiden van communicatiepartners bij het implementeren van OC. Uit intercultureel kwalitatief onderzoek zijn vier verschillende motivaties naar voren gekomen die communicatiepartners kunnen hebben als het gaat om het kiezen en implementeren van OC. Het laat zien wat voor hen werkt, hoe ze het beste benaderd en gemotiveerd kunnen worden.

Communicatieve participatie: samen werken aan een nieuwe vragenlijst. Doe jij mee?

In deze posterpresentatie geven we uitleg over de ontwikkeling van een nieuwe vragenlijst. De vragenlijst gaat over de impact van moeilijker communiceren op het dagelijks leven; ook wel *communicatieve participatie* genoemd. De vragenlijst wordt gemaakt in co-creatie met de doelgroep: kinderen en jongeren die moeite hebben met communiceren. Onmisbaar in dit onderzoek is de stem van OC-gebruikers. We zoeken deelnemers die mee willen helpen. Naast de informatie over het onderzoek zelf, zal daarom ook een oproepje gedaan worden om mee te doen aan dit onderzoek.

Het NOS Nieuws van de Week is een wekelijks journaal in makkelijke taal.

Niet iedereen kan het nieuws even goed volgen, bijvoorbeeld omdat iemand moeite heeft met de Nederlandse taal. Voor deze mensen is dit journaal bedoeld. In elke aflevering komen drie actuele nieuwsonderwerpen aan bod die worden verteld in begrijpelijke taal. Sommige begrippen worden extra uitgelegd door de presentator en er wordt rekening gehouden met het tempo en het gebruik van beeld op de achtergrond.

15:15-15:45 Pauze & Hulpmiddelenmarkt

15:45 Ronde 4: Workshops

Via serious gamen spelenderwijs kennismaken met Ondersteunde Communicatie *Madelon Toussaint en Hanneke van Bakel*

Een gamegericht op kennismaking met OC? Ja dat kan! We hebben samen met ouders en professionals een manier bedacht hoe serious gaming kan helpen bij het delen van kennis

over en het uitproberen en inzetten van OC. Zo willen we de gebruikers van de game een eerste succeservaring met OC bieden. Daarnaast wordt men vanuit de game gestimuleerd om de volgende stap te zetten: de weg naar een volwaardig OC-systeem, op maat, passend bij hun kind of cliënt. Daarmee streven we naar toegankelijke communicatie voor iedereen. Zodat iedereen kan meedoen en zich ten volste kan ontplooiën; een streven dat Deelkracht en 8D Games verbindt in dit vernieuwende project.

Diversiteit en volwaardig partnerschap in hulpverlening aan kinderen en jeugdigen met CMB en hun communicatiepartners

Judith Stoep

Voor een succesvolle behandeling is het goed afstemmen op de persoon de meest bepalende factor. Bij mensen met een andere culturele of subculturele achtergrond brengt dit uitdagingen met zich mee. De cultuur, leefwereld en beleving van de cliënt wordt ook wel de developmentale niche genoemd en kennis hiervan is essentieel voor het slagen van een behandeling. Vaak is er echter sprake van een gat tussen de developmentale niche van een cliënt (andere cultuur, andere taal, laaggeletterd) en die van de hulpverlener (blank, hoogopgeleid). In deze workshop belichten we dit project t.b.v. de ontwikkeling van een richtlijn cultuursensitief hulpverleners bij ondersteunde communicatie-interventies aan kinderen en jongeren met communicatief meervoudige beperkingen.

Dynamisch assessment

Maartje Radstaake & Erika Pranger – Boers

Hoe onderzoek je wat iemand die niet (goed) kan spreken begrijpt, kan en kan leren? Vaak kijken we dan naar de buitenkant; wat laat iemand nu zien, welk gedrag vertoont iemand, welke vaardigheden kan iemand zelfstandig uitvoeren. Vaak leidt dit tot onderschatting van de mogelijkheden van mensen die niet (goed) kunnen spreken, ook wel genoemd mensen met "een communicatief meervoudige beperking (CMB)". In deze workshop gaan we in op Dynamisch assessment (DA). Een manier van onderzoek doen die kijkt naar wat iemand wel kan en vooral; hoe die ander dat zou kunnen leren. Er wordt daarbij van uitgegaan dat iedereen leerbaar is en dat de omgeving een grote rol heeft in het optimaal benutten van ieders mogelijkheden. Binnen Deelkracht loopt een project naar het ontwikkelen van een Werkwijze DA, in deze workshop alvast een kleine kijk in de keuken.

ISAAC-NF landelijke voorlichting

Leonieke Wiertz & Thérèse van der Biezen

Communicatie en de toegang daartoe is een recht en basisbehoefte van elk mens. Zonder communicatie kun je je wensen en ideeën niet uiten en is aansluiting vinden erg moeilijk. Voor mensen die niet of nauwelijks kunnen spreken kan Ondersteunde Communicatie (OC) een oplossing zijn. Wij hebben onze voorlichting gericht op de professionals en ouders van personen die niet of nauwelijks kunnen spreken, omdat zij de verandering teweeg kunnen brengen. In onze voorlichting hebben we hen kennis, informatie en oefening geboden in de inzet van OC in hun dagelijkse communicatie. Ze hebben de mogelijkheden van OC kunnen ervaren en we hebben hen daarmee enthousiast en nieuwsgierig gemaakt voor het gebruik van OC. Hiermee hebben wij ons netwerk verrijkt en blijven we werken aan onze ambitie dat communicatie toegankelijk wordt voor iedereen. Zodat daadwerkelijk ieders menselijke basisbehoefte wordt vervuld.

16:30 Afsluiting: borrel & loterij